

УКАЗАНИЯ

**относно третирането на приходите по проектите,
съфинансирани по**

**оперативна програма
„Околна среда 2007-2013 г.“**

Съдържание

1.	Въведение	2
1.1.	Цел на указанията	2
1.2.	Нормативно основание за разработване на указанията.....	2
1.3.	Дефиниции.....	2
2.	Отчитане на приходите и печалбата от инвестицията.....	4
2.1.	Определяне на референтния период на прогнозиране на ползите и разходите... 4	
2.2.	Определяне на разходите, приходите и печалбата от инвестицията	4
2.3.	Определяне на остатъчната стойност от инвестицията	6
3.	Определяне на размера на безвъзмездната финансова помощ от ЕС	8
3.1.	Общи принципи	8
3.2.	Основни етапи при определянето на процента на съ-финансиране от Европейския съюз	9
3.3.	Практически пример за определяне на процента на съфинансиране от ЕС.....	10
4.	Други изисквания	12

1. Въведение

1.1. Цел на указанията

Целта на тези указания е да предоставят обща информация относно това, как приходите от проекти, финансирани от оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” ще имат въздействие върху процента на безвъзмездната финансова помощ по оперативната програма и процента на съфинансиране от съответният фонд на Европейския съюз. Потенциалът на проекти да генерират приходи обикновено се оценява като положителен принос по отношение на тяхната дългосрочна устойчивост. В този смисъл финансирането на проектни предложения, които генерират приходи следва да бъде насърчавано.

Когато при изпълнението на даден проект се предвижда генерирането на приходи, те трябва да покрият разходите за експлоатация и също могат да подпомогнат част от капиталовите разходи на проекта. Потенциалът на даден проект да генерира приходи означава, че проектът има капацитет да привлече допълнителни средства за финансирането си. Действително генерираните парични средства могат да бъдат използвани за възстановяване на заемни средства, получени от международни финансови институции или други търговски институции. Настоящата стойност на бъдещата свръхпечалба следва да бъде отчитана при изчисляване на процента на безвъзмездната финансова помощ, тъй като тя намалява необходимостта, респективно размерът на безвъзмездната финансова помощ и процентът на съфинансиране от Европейския съюз.

1.2. Нормативно основание за разработване на указанията

Настоящите указания относно третирането на приходите по проектите, съфинансирани по оперативна програма „Околна среда” са разработени в съответствие с § 3 от Заключителните разпоредби на *Постановление № 249 от 17 октомври 2007 г. за приемане на детайлни правила за допустимост на разходите по оперативна програма „Околна среда” 2007 – 2013 г., съфинансирана от Кохезионния фонд и Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз*, съгласно който Министърът на околната среда и водите до 15 януари 2008 г. утвърждава указания относно третирането на приходите по проектите, съфинансирани по оперативна програма "Околна среда 2007-2013 г."

1.3. Дефиниции

Вътрешна норма на възвръщаемост	Коефициентът на дисконтиране (дисконтовият фактор), при който определен поток разходи и ползи придобива нетна настояща стойност равна на „нула”.
Дисконтиране	Процес на привеждане на бъдещата стойност на паричните потоци (разходи и ползи) към настоящия момент, с помощта на коефициент на дисконтиране (дисконтов фактор).
Инвестиционни разходи	Капиталови разходи, извършени преди завършване на изпълнението на проекта.
Коефициент на дисконтиране (дисконтов)	Коефициент, с помощта на който бъдещите стойности на паричните потоци (разходи и ползи) се привеждат към

фактор)	настоящия момент.
Нетна настояща стойност	Стойността, която се получава след като от дисконтираната стойност на очакваните разходи за проекта се приспадне дисконтираната стойност на очакваните ползи.
Нетни приходи (печалба)	Приходи от инвестицията след приспадане на текущите разходи включително плащания по заеми.
Остатъчна стойност	Нетната настояща стойност на активите, получени в резултат от изпълнението на проекта през последната година от референтния период, избран за целите на анализа „ползи-разходи“.
Полезен живот	Период, определен в години, след изтичането на който, активът получен в резултат от изпълнението на проекта, се ликвидира.
Приходи	Очакван доход от инвестиция, реализиран чрез събиране на такси или определяне на цена.
Проект, генериращ приходи	Проект по смисъла на чл. 55 от Регламент 1083/2006, а именно всеки проект (операция), включващ инвестиции в инфраструктура, за използването на която се събират такси, заплащани директно от потребителите, както и всеки проект (операция), включващ приходи от продажба или наемане на земя или сгради, или предоставяне на услуги срещу заплащане.
Разходи за експлоатация	Разходи, извършени в процеса на експлоатацията на активите, получени в резултат от изпълнението на проекта, които включват разходи за текуща и извънредна техническа поддръжка на активите, но изключват амортизационните отчисления и капиталовите разходи.
Референтен период	Период, определен в години, за който се разработват прогнозите в рамките на анализа „ползи-разходи“.

2. Отчитане на приходите и печалбата от инвестицията

2.1. Определяне на референтния период на прогнозиране на ползите и разходите

Референтният период е максималният период в години, за който се изготвят прогнозите в рамките на анализа „ползи-разходи”. Прогнозите следва да обхващат период, който отговаря на икономическия полезен живот на инвестицията като същевременно бъдат изготвени за достатъчно дълъг период, който да отразява (обхваща) вероятните дългосрочни въздействия от проекта.

Броят години, за който се прогнозира ползите и разходите обикновено отразява полезния живот на инвестицията (актива, който ще бъде получен в резултат на изпълнението на проекта).

След приключването на референтния период, за който е направена прогнозата за ползите и разходите, се предполага, че дейността, предмет на проекта следва да е приключила, а инвестицията да се е изплатила.

Въпреки всичко е възможно референтният времеви хоризонт да е практически неопределим.

Дори в случаи на проекти, които предвиждат реализация на сходни инвестиционни дейности, референтният времеви хоризонт може да се различава. Изборът на референтен период може сериозно да се отрази на резултатите от оценителния процес.

Горепосоченият проблем би могъл да бъде разрешен по следния начин:

- Като се постави изискване на бенефициентът да включва в анализа „ползи-разходи”, възможно най-точна прогноза по отношение на остатъчната стойност на инвестицията за последната година от референтния период;
- Като се предложи използването на стандартен референтен период.

2.2. Определяне на разходите, приходите и печалбата от инвестицията

По отношение на всеки проект на стойност над 10 000 000 лв без ДДС (5 млн.евро без ДДС), се извършва анализ „ползи-разходи”, в съответствие с изискванията на *Ръководството за разработване на анализ „ползи и разходи” за инвестиционни проекти*, издадено от Главна дирекция „Регионална политика” на Европейската Комисия, *Работен документ № 4 на Европейската Комисия за програмен период 2007-2013 г. „Указания към методиката за изготвяне на анализ на ползите и разходите”* и специалната методология за анализ “ползи-разходи” приложима за оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” (в процес на разработване)¹.

В рамките на анализа „ползи-разходи” се определят текущата стойност на инвестиционните разходи и текущата стойност на нетните приходи от инвестицията,

¹ Настоящите Указания съдържат само обща информация относно разработването на анализ „ползи-разходи”. По отношение на анализ „ползи-разходи”, бенефициентите на ОП „Околна среда 2007-2013 г.” следва да прилагат Ръководството за провеждане на анализ „ползи и разходи” за инвестиционни проекти, издадено от Главна дирекция „Регионална политика” на Европейската Комисия, Работен документ № 4 на Европейската Комисия за програмен период 2007-2013 г. „Указания към методиката за изготвяне на анализ на ползите и разходите” и специалната методология приложима за оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” (в процес на разработване).

респективно дали съответният проект, попада в дефиницията на чл. 55 от Регламент 1083/2006.

Анализът „ползи-разходи” включва: (1) финансов анализ, (2) социално-икономически анализ, (3) анализ на чувствителността и риска.

Целта на **финансовия анализ** е посредством използването на прогнози за паричните потоци в рамките на проекта да бъдат изчислени определени индикатори за финансово изпълнение, като финансова вътрешна норма на възвръщаемост (FRR), съответно на инвестицията (FRR/C) и на собствения капитала (FRR/K) и финансовата нетна настояща стойност (FNPV).

С оглед на точното изчисление на индикаторите за финансово изпълнение, респективно получаването на коректни резултати, в резултат на провеждането на финансовия анализ, следва да се отчитат следните основни елементи:

- Референтен период, за който се извършва прогнозата;
- Определяне на общата стойност на разходите за проекта, съответно общата стойност на инвестиционните разходи и общата стойност на разходите за експлоатация;
- Определяне на приходите, които се генерират в рамките на проекта;
- Определяне на остатъчната стойност от инвестицията;
- Отразяване на процента на инфлацията (в случай, че анализът се прави на база постоянни цени);
- Определяне на финансовата устойчивост на проекта;
- Избор на подходящ сконтов коефициент;
- Определяне на основните показатели за финансово изпълнение на проекта, а именно финансовата вътрешна норма на възвръщаемост, съответно на инвестицията и на капитала и финансовата нетна настояща стойност;
- Определяне на процента на безвъзмездната финансова помощ по ОП „Околна среда 2007-2013 г.” и процента на съфинансиране от съответния фонд на ЕС.

Целта на **социално-икономическия анализ** е да установи доколко проектът създава определени предимства по отношение на населението на територията, на която той ще се реализира. Счита се, че определен проект носи предимства, т.е. изгоди за обществото ако общите ползи от него са по-големи от икономическите разходи. Икономическите ползи и разходи за проекта обикновено се определят по отношение на две алтернативи/варианти, а именно “вариант при изпълнение на проекта” и “вариант при неизпълнение на проекта”.

Икономическият анализ се различава от финансовия анализ по следните основни елементи:

- Пазарните цени се коригират по такъв начин, че да отразяват действителното състояние на предлагането и търсенето на стоките и факторите на производство. Тези цени се наричат икономически цени или ефективни цени. Така например, в случай, че предлагането на фактора труд е слабо, пазарната цена на труда не отразява икономическата цена на труда, която в конкретния случай ще бъде относително ниска или близка до нула.

- Трансферите, като например данъци, субсидии и т.н. следва да се изключат, тъй като за икономиката като цяло те нямат значение/влияние, тъй като създават предимства и/или разходи само за определени икономически агенти.
- Външните въздействия/фактори следва да се вземат предвид, тъй като обикновено не се отразяват в пазарните цени. Външните въздействия/фактори могат да бъдат разходи или ползи за обществото. Например, замърсяването на повърхностните или подземните води представлява разход за обществото, но обикновено не се отразява в пазарните цени на стоките и услугите.

След определяне на икономическите разходи и ползи, чрез коригиране на финансовите разходи и приходи с конверсионните фактори, паричните потоци се сконтират посредством използване на социален сконтов коефициент.

В резултат се изчисляват следните социално-икономически показатели:

- Икономическа нетна настояща стойност (ENPV);
- Икономическа вътрешна норма на възвръщаемост (EIRR);
- Съотношение ползи/разходи (B/C).

Анализът на чувствителността и риска включва определяне на вероятността даден проект да постигне задоволително изпълнение (от гледна точка на EIRR или ENPV), както и на отклонението на резултата в съпоставка с най-добрите по-рано изготвени разчети.

При анализа на чувствителността се определят критичните променливи за проекта. Анализът се извършва като стойностите на променливите се изменят в определени граници и се извършва наблюдение на предизвиканите от това вариации (изменения) в стойностите на показателите от финансовия и икономически анализ.

Посредством анализа на риска се определя вероятността за възникване на определена критична променлива и се оценява съответно вероятността за изменение на индикаторите от финансовия и икономически анализ.

2.3. Определяне на остатъчната стойност от инвестицията

Остатъчната стойност от инвестицията представлява пазарната цена на дълготрайните активи, получени в резултат на изпълнението на проекта през последната година от полезния живот на инвестицията (или стойността при ликвидация/ликвидационната стойност на дълготрайните активи, получени в резултат на изпълнението на проекта, в случай, че те бъдат продадени през последната година от полезния живот на инвестицията).

Определянето на остатъчната стойност включва оценка на нетните приходи, които проектът може да генерира след изтичането на референтния период, за който се извършва анализът „ползи-разходи“, преди да е извършено обновяване и/или подмяна на съответния актив.

Остатъчната стойност следва да се отчита само при условие, че представлява действителен паричен поток за бенефициента.

Остатъчната стойност може да се изчисли по два начина:

- Посредством отчитане на остатъчната пазарна стойност на основния капитал, в случай, че след изтичането на полезния живот на инвестицията, той бъде продаден;
- Като остатъчна стойност на всички активи и пасиви.

Остатъчната стойност следва да отразява разликата между действителния икономически полезен живот на инвестицията и референтния период, за който е извършен анализът „ползи-разходи“.

Във връзка с горепосоченото, може да се използва следната формула:

Остатъчна стойност = (Капиталови инвестиционни разходи)*(1-Референтен период, за който е извършен анализът „ползи-разходи“/Полезен живот на инвестицията).

3. Определяне на размера на безвъзмездната финансова помощ от ЕС

3.1. Общи принципи

Член 55 от Регламент (ЕС) 1083/2006 на Съвета, съдържащ основните разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд и Кохезионния фонд определя метода на дефиниране на „финансовия дефицит“, като база за изчисление на съфинансирането от Европейския съюз по отношение на „проекти, генериращи приходи“.

Съгласно чл. 55 на Регламент 1083/2006, стойността на допустимите разходи не може да надвишава разликата между текущата стойност на инвестиционните разходи и текущата стойност на нетните приходи от проекта за референтния период, който обхваща анализът „ползи-разходи“ за съответния проект.

Разпоредбата на член 55 се прилага към инвестиционни операции, които генерират нетни приходи чрез такси, заплащани директно от потребителите. Тази разпоредба не се прилага към следните случаи:

- проекти, които не генерират приходи (напр. пътища, за ползването на които не се събират такси);
- проекти, приходите по които не покриват изцяло експлоатационните разходи (напр. някои железопътни линии);
- проекти, към които се прилагат правилата за държавните помощи – член 55, параграф 6.

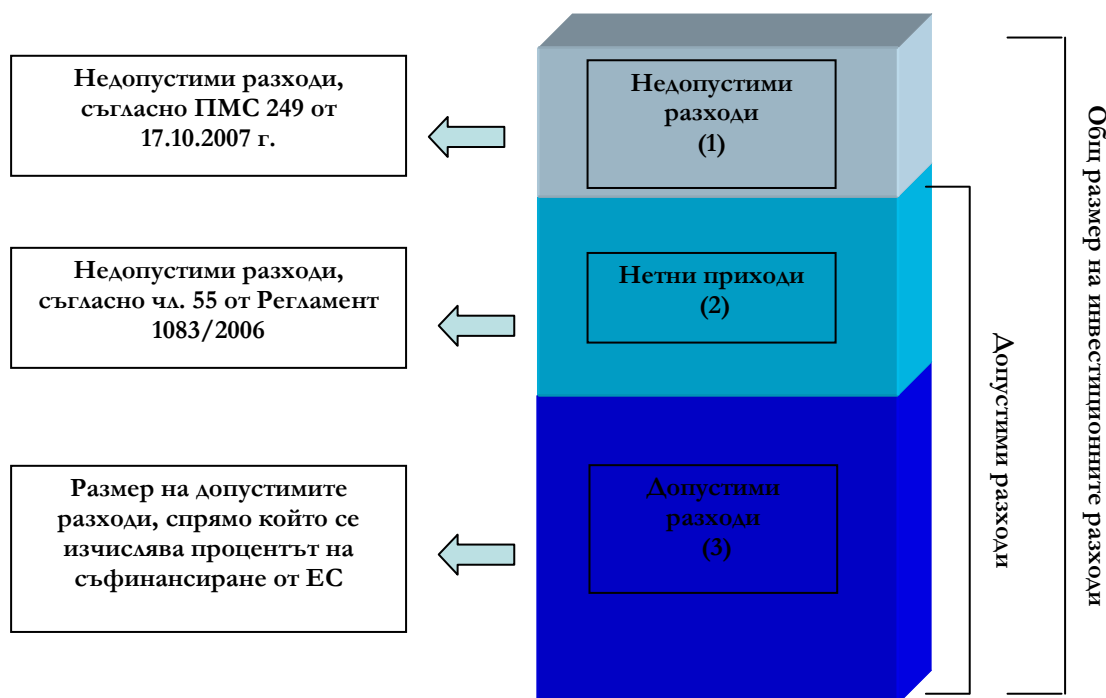
Като общо правило, за всички проекти, по които може да се изготви анализ на разходите и ползите, е възможно да се определят очакваните приходи, ако има такива, съгласно член 55, параграф 2 от Регламент 1083/2006.

Когато определянето на стойността на бъдещите приходи е затруднено, трябва да се подходи с особено внимание към извършването на анализите на чувствителността и риска.

„Финансовият дефицит“ е дялът (процентът) от дисконтираната стойност на инвестиционните разходи, който не се покрива от нетните приходи от проекта и представлява размера на допустимите разходи за проекта (Схема 1).

Определянето на размера на допустимите разходи, в съответствие с разпоредбите на чл. 55(2) от Регламент 1083/2006 гарантира, че проектът ще получи достатъчно финансови средства, с оглед изпълнението му и предотвратява риска от свръхфинансиране.

Схема 1: Общо правила за определяне на размера на финансовия дефицит:

3.2. Основни етапи при определянето на процента на съфинансиране от Европейския съюз

Етап 1: Определяне на процента на „финансовия дефицит“ (R):

$$R = \text{Max EE}/\text{DIC},$$

където

Max EE е максималната стойност на допустимите разходи

$$\text{Max EE} = \text{DIC} - \text{DNR},$$

където

DIC е дисконтираната стойност на инвестиционните разходи

DNR е дисконтираната стойност на нетните приходи = дисконтирана стойност на приходите от проекта – дисконтирана стойност на разходите за експлоатация + дисконтирана остатъчна стойност.

Етап 2: Определяне на „размера по решението“ (DA), т.е. „стойността, по отношение на която се прилага процента на съфинансиране за приоритетната ос“:

$$\text{DA} = \text{EC} * \text{R},$$

където

EC е стойността на допустимите разходи (клетки 2 и 3 от Схема 1).

Етап 3: Определяне на максималния процент на съфинансиране от ЕС:

$$\text{Съфинансиране от ЕС} = \text{DA} * \text{Max CRpa},$$

където

Мах СРра е максималният процент на съфинансиране, определен за приоритетната ос в Решението за одобрение на оперативната програма.

3.3. Практически пример за определяне на процента на съфинансиране от ЕС

В случай, че стойността на даден проект е 20 000 000 лв., а прогнозираният размер на нетните приходи от инвестицията е 4 000 000 лв., размерът на „финансовия дефицит” е 16 000 000 лв. (т.е. разликата между стойността на проекта и прогнозираният размер на нетните приходи от инвестицията 20 000 000 лв. - 4 000 000 лв.).

Във връзка с горепосоченото, процентът на съфинансирането следва да се прилага за определения размер на „финансовия дефицит”, който е определен на 16 000 000 лв.

В случай, че проектът не генерира нетни приходи, размерът на „финансовия дефицит” е 20 000 000 лв. и процентът на съфинансиране ще се прилага по отношение на този размер.

Практически пример за определяне на процента на съфинансиране от ЕС

Нека да допуснем, че в рамките на оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.” за финансиране кандидатства проект, който попада в рамките на Приоритетна ос 1, за която делът на съфинансиране от Кохезионен фонд е 80%. Нека да допуснем, че за целите на финансов анализ е използван коефициент на дисконтиране (дисконтов фактор) в реално изражение в размер на 5%.

Приемаме, че проектът има следния профил на паричните потоци, като стойностите са в млн. лева, по постоянни цени за 2007 г.

Година	Инвестиционни разходи	Експлоатационни разходи	Приходи	Остагъчна стойност	Нетен паричен поток
2007 г.	25	-	-	-	- 25
2008 г.	25	-	-	-	- 25
2009 г.	25	-	-	-	- 25
2010 г.	25	-	-	-	- 25
2011 г.	-	2	4	-	+ 2
2012 г.	-	2	4	-	+ 2
2013 г.	-	2	4	-	+ 2
2014 г.	-	2	4	-	+ 2
2015 г.	-	2	4	-	+ 2
2016 г.	-	2	4	-	+ 2
2017 г.	-	2	4	-	+ 2
2018 г.	-	2	4	-	+ 2
2019 г.	-	2	4	-	+ 2
2020 г.	-	2	4	-	+ 2
2021 г.	-	2	4	-	+ 2
2022 г.	-	2	4	-	+ 2
2023 г.	-	2	4	-	+ 2
2024 г.	-	2	4	-	+ 2
2025 г.	-	2	4	-	+ 2
2026 г.	-	2	4	5	+ 7
Общо	100	32	64	5	
Общо диск. стойности	89	18	36	2	- 68,93

- 1) **Определяне на R** = Max EE/DIC, където:

	Дисконтирана стойност	Стойност без дисконтиране
Общ размер на инвестиционните разходи		100
От които допустими разходи (EC), например		80
Дисконтирани инвестиционни разходи (DIC)	89	
Дисконтирани нетни приходи (DNR)* = 36+2-18	20	
* приходи + остатъчна стойност – разходи за експлоатация		

Допустими разходи: $EE = DIC - DNR = 89 - 20 = 69$

Процент на „финансовия дефицит“: $R = EE / DIC = 69 / 89 = 78\%$

- 2) **Определяне на DA** = EC*R, където:

„Финансов дефицит“: $R = 78\%$

Допустими разходи: $EC = 80$

"Размер по решението" DA = $EC * R = 80 * 78\% = 62$

- 3) **Определяне на процента на съ-финансиране от ЕС** = $DA * \text{Max CR}_{pa}$, където:

Размер по решението: $DA = 62$

$CR_{pa} = 80\%$

Максимален размер на съ-финансиране от ЕС = $DA * \text{Max CR}_{pa} = 62 * 80\% = 49.6$

4. Други изисквания

В случаите, когато не е възможно да се оценят предварително приходите от проекти по смисъла на чл. 55 от Регламент 1083/2006, приходите, генерирани в рамките на 5 години от приключването на проекта, се приспадат от разходите за проекта, които са декларирани към Европейската комисия, и следва да се възстановят от бенефициента на съответния проект.